

LBRIS

We know
books

ANCA PASCUT

Gara studenției

roman

LETRAS

Promovăm autorii români

Cuprins

O lume la răspântie	7
Micul șef de an	10
Prezent la datorie	25
La cratiță cu noi!	40
Acomodări la noua viață	50
O studentă de nota zece	60
Pe loc, repaus!	69
Drumuri și popasuri	79
Struguri și ciorchini	98
Rebela fără cauză	113
Pe aripi de zăpadă	123
Evadări din colivia de aur	142
Departee de lumea dezlănțuită	147
Drumul spre victorie	158
Îngerul fără aripi	168
Viața merge înainte	183
Nuntă în munți	187

Idilă la Lacu Roșu	196
Adam și Eva	205
Ultima sută de metri	217
Vulpile din Valea Sâmbetei.....	229
Absolventele la drum	239
Privește înapoi cu iertare	249
Un nou început	262
Un itinerariu într-o societate distopică	283
Cuprins	289

O lume la răspântie

Viena, 12.12.2021

De o bună bucată de vreme, am senzația că trăim într-o societate distopică. Evenimentele socio-politice, care se succed cu repeziciune, devin din ce în ce mai absurde și mai greu de înțeles, de acceptat și de suportat. Războaiele, convulsiile sociale, schimbările climatice, emigrația, pandemia cu urmările ei nefaste, măsurile de restricție și control, apoi perspectiva recentă a unui inevitabil conflict militar în Europa, a unui nou război fratricid, toate acestea devin parte integrantă din viața cotidiană, pătrunzându-ne în case și în creiere prin intermediul principalelor mijloace de comunicare în masă.

Oamenii percep realitatea în moduri atât de diferite, încât un anumit fenomen social sau o anumită decizie a autorităților, pentru unii este singura soluție viabilă, iar pentru ceilalți, cea mai mare nenorocire. Puțini stau să se informeze din mai multe surse, să judece, să treacă știrile prin filtrul gândirii, al intuiției și al bunului-simț, cei mai mulți cad pradă manipulării și propagandei, atât de ușor de realizat în ziua de azi, prin mass-media și toate armele informării și, mai ales, ale dezinformării de zi cu zi.

Perioadele de tranziție sunt grele, oamenii care trăiesc aceste vremuri tulburi sunt generații de sacrificiu. Dacă au o vârstă la care înțeleg ce se întâmplă și sesizează discrepanțele între era apusă și cea în devenire, impactul este dur. Unii se adaptează, alții găsesc tot felul de refugii și subterfugii pentru a supraviețui, dar nu se mai pot adapta, trăiesc permanent cu regretul vremurilor „bune” de altădată, construindu-și o lume paralelă în interior sau emigrează, dacă mai au puterea să o ia de la început. Cei care sunt surprinși de tăvălugul evenimentelor la o vârstă fragedă cresc și se maturizează cu noile măsuri și restricții, care devin treptat noua normalitate. Dacă părinții lor sunt perfect adaptați sau chiar profitori ai noii societăți, acești copii cresc fără griji, nu au întrebări și neclarități, acceptă totul mai ușor și nu simt nevoia să opună rezistență, având un statut de privilegiat, din naștere sau dobândit cu timpul. În schimb, dacă părinții sunt opozanți ai sistemului sau suferă pur și simplu din cauza acestuia, inevitabil simt asta și copiii și se obișnuiesc să ducă o viață dublă, făcând diferența strictă între ceea ce vorbesc acasă și ceea ce au voie să spună în afara familiei.

Așa eram și noi, tinerii anilor '80, trăiam aparent fără griji, savurând micile bucurii permise în lumea aceea închisă, cu nonșalanța și exuberanța specifice vârstei, chiar dacă eram nevoiți uneori să ne strecurăm printre reguli absurde și interdicții, refulând dorințe, reprimând opinii, gânduri și sentimente. Sufeream din cauza duplicității, a manipulării și a dublei măsuri, a diferențelor și divergențelor între cei din clasa de sus a politrucilor comuniști și oamenii normali, onești, neprivilegiați, iar toate acestea ne făceau să fim sensibili, introvertiți și fragili. Dar viața era o adevărată cursă cu

obstacole, iar lupta pentru a supraviețui în acea societate, fără a ne pierde esența, a ne încălca principiile și a renunța la valorile spirituale și la idealurile noastre, ne-a ajutat să devenim profunzi, rezistenți și puternici, să sperăm și să avem încredere că vom reuși să schimbăm ceva în bine.

Studentii formează o categorie aparte printre tinerii oricărei generații. În primul rând, pentru că sunt deja maturi, dar încă dependenți de părinți, sunt, practic, niște elevi mai mari. Au idei și idealuri, dar nu le pot concretiza cu ușurință, nedispunând de mijloace financiare. Se află la început de drum și într-o permanentă devenire. Studenția este ca o gară, în care tinerii intră cu bagajele doldora de cunoștințele acumulate în anii de școală și cu sufletele pline de năzuințe și speranțe. Aflați într-un permanent du-te-vino, unii își cumpără bilet, alții se strecoară clandestin, dar, indiferent de modalitatea pe care o alege, toți se află într-o evoluție continuă, care nu se reflectă neapărat în procesul de învățare, ca acumulare cantitativă de cunoștințe, cu scopul imediat de a absolvi examenele și de a-și asigura traiul de zi cu zi în viitor. Ceea ce contează cu adevărat, este evoluția pe plan uman și spiritual, iar aceasta are loc mai ales prin intermediul lecțiilor de viață primite în urma interacțiunilor cu semenii lor, a întâlnirilor providențiale, despărțirilor dureroase și regăsirilor emoționante din această perioadă. În gara studenției, tinerii învață cum să se maturizeze deplin, asumându-și răspunderi și luând decizii, pentru ca, într-o bună zi, să poată lăsa în urmă acest lăcaș protector, urcându-se cu încredere în trenurile destinului și pornind la drum spre alte gări cruciale ale vieții lor.

Micul șef de an

În toamna anului 1985, am început studiul la Facultatea de Cibernetică din cadrul Academiei de Studii Economice – pe scurt, ASE. Intrasem cu brio în urma examenului de admitere din matematică, economie politică și geografia țării noastre. După o vacanță plină de aventuri cu cortul prin munți cu foștii mei colegi de clasă, iată-mă la 1 octombrie în clădirea de pe Calea Dorobanți, arzând de nerăbdare să încep viața de studentă, să-mi cunosc colegii, mai bine zis colegele – căci eram în proporție de 90 la sută fete – și să iau în piept greutățile traiului de persoană matură și responsabilă.

Plină de elan, m-am prezentat la cursul festiv din prima zi de facultate, îmbrăcată cu pantalonii mei roșii cu talia înaltă și ușor evazați, cu sandale elegante cu toc și o bluziță de vară albă fără mâneci, din pânză topită, cu o frumoasă bordură croșetată de mână în jurul decolteului. Tunsoarea scurtă, sportivă lăsa să mi se vadă urechile un pic cam mari, de care atârnav niște cerceluși de efect, două lăntișoare argintii cu pietricică roșie la capăt. Am găsit cu greu un loc în amfiteatrul arhiplin, undeva la capătul unui rând din mijlocul sălii. După cuvântările de rigoare, ne-au surprins anunțând că vor înmâna în cadru festiv carnetele de student primilor zece intrați în ordinea notei la

examen. Primul a fost strigat un băiat blond cu părul căzut în ochi, cu alură de scandinav, care mai apoi a trecut la seral și a emigrat în Canada. Apoi îmi aud numele, mă ridic și cobor treptele maiestuoasă ca o regină, pe tocurile mele înalte și mult prea subțiri. Având o înălțime cu mult peste medie, cred că păream interminabilă în pantalonii roșii, mulați pe fundul destul de bine format, deși, în rest, mă încadram în categoria „lungă, slabă și zăludă”. Ajung, în sfârșit, la catedră, sunt feliicitată pentru performanța la examen, mi se urează mult succes în continuare, mi se înmânează solemn un carnet mic și maroniu, cam urâțel de altfel, primesc și o floare, după care cei din comisie îmi scutură mâna, tovărășește, unul după altul.

Le mulțumesc emoționată, mă întorc apoi spre sala din care sute de viitori colegi și familiile lor mă privesc admirativ, ba chiar încep să mă aplaude. Fâstâcită, îmi aplec capul și încep să urc scările acoperite cu linoleum verde spre locul meu, dar la a treia treaptă mi se agață o sanda în bordura de metal subțire care îmbrăca muchia și dintr-odată fac un salt prin aer, aterizând în patru labe, cât eram de mare, spre îngrijorarea spectatorilor și marea mea stânjeneală. Carnetul, floarea, poșeta, toate își iau zborul prin sală, eu mă adun de pe jos extrem de repede, fiind sportivă de felul meu, dar când mă uit în jur la publicul consternat, mai roșie la față decât celebrii mei pantaloni, realizez într-o fracțiune de secundă un lucru extrem de important: într-o clipită ajunseseam celebră și acest eveniment mă va însoți în subconștient pe toată perioada studiului. Da, amestecul dintre admirația pentru performanța de la admitere și compătimirea pentru căzătura spectaculară de la cursul festiv mi-a adus notorietatea și simpatia colegilor.

Am continuat în aceeași manieră, am devenit o figură pitorească pe la cursuri, ieșind din comun prin alura sportivă și stilul de îmbrăcăminte, datorat mai degrabă lipsei cronice de bani și de pile pe la magazinele textile. Aveam o singură pereche de blugi, ce-i drept, originali, Wrangler, cam ieșiți din modă, fiind evazați. În mod normal, costau 800 de lei luați „pe sub mână” de la cei care aveau dolari și puteau să cumpere din shopuri, cum se numeau magazinele pe valută. Ai mei erau mai speciali, mama îi cumpăraseră doar cu 400 de la cineva care îi primise de la o rudă din SUA, îi folosise un pic și se plictisise repede de ei. I-am purtat cu drag vreo 4 ani, apoi i-am dat la croitor să mi-i strâmteze jos, la gambe, pentru a fi în pas cu moda, iar din materialul rezultat să-mi pună un petic elegant, pentru că se cam râriseră între picioare. Asta, da, reciclare!

În octombrie, fiind încă destul de cald, obișnuiam să port bermude, aveam unele pentru mers pe munte, din catifea reiată, kaki, pe care le purtam cu ghete și jambiere. Fiind pasionată de badminton, alesesem acest sport în locul orei normale de educație fizică și mergeam la antrenamente de două-trei ori pe săptămână, în sala de sport din Piața Romană, de aceea aveam de cărat cărți, caiete, echipamentul de sport și racheta de badminton. Cum nu aveam o geantă adecvată, am luat pur și simplu sacul kaki de la prelata Trabantului nostru, care se asorta perfect cu bermudele și în care încăpeau toate aceste lucruri laolaltă, și așa am ajuns eu să fiu o apariție originală pe coridoarele Ciberneticii. Cele mai multe colege veneau elegante, aranjate, feminine, iar eu mergeam la cursuri ca și cum aș fi mers pe munte, ba, mai mult, dacă voiam să ajung undeva pe la mijlocul amfiteatrului, săream ca o capră peste rândurile de bănci. Eram mereu veselă și binedispusă, cu

zâmbetul pe buze și gata să sar în ajutorul colegilor cu o glumă, o vorbă bună, un curs luat la indigo, pe scurt, eram o tipă foarte populară. Acest lucru avea să-mi aducă funcția de șef de an... la care nu râvnisem niciodată, de altfel.

În România acelor ani, politicul era omniprezent în viața noastră, practic ne însoțea și influența traiul zilnic, în primul rând prin intermediul presei și al televiziunii. Existau câteva ziare centrale: „Scânteia”, așa-numitul „organ” al Comitetului Central al Partidului Comunist Român (CC al PCR), o denumire care și acum îmi pune mari semne de întrebare cu privire la adevărata ei semnificație. Pe prima pagină, în dreapta, sus, se afla sloganul Internaționalei comuniste: „Proletari din toate țările, uniți-vă!”. „Organul” mai mic pentru comuniștii juniori era „Scânteia Tineretului”, care era ziarul Uniunii Tineretului Comunist (UTC). „România liberă” existase încă din perioada antebelică, apoi a fost confiscat de către comuniști, care l-au folosit în scopurile lor propagandistice, fiind singurul cotidian antebelic ce s-a menținut și după căderea comunismului. Toate aceste ziare aveau pe primele pagini doar informare politică, în primul rând relatări despre vizitele de lucru ale lui Ceaușescu prin țară, pentru a verifica implementarea directivelor și îndeplinirea planurilor cincinale prin respectarea cu strictețe a indicațiilor sale prețioase, apoi despre nenumăratele sale călătorii prin lume, în special în țările socialiste prietene, membre ale Tratatului de la Varșovia, și prin țările Lumii a Treia, în mare parte din Africa, țări care erau sprijinite de România prin schimburi avantajoase de mărfuri, diverse proiecte de construcții, trimiterea de specialiști în domeniul economic și medical, precum și burse pentru studenți. Nu în ultimul rând,

ziarele erau inundate de cuvântările președintelui, care era și secretarul general al PCR, la diversele conferințe și mai ales la Congresul Partidului, care avea loc o dată la patru ani. Acea maculatură jurnalistică se producea în detrimentul cărților și chiar al hârtiei igienice, care dispăruse de tot din magazine.

Desigur, aceleași noutăți din presă erau difuzate încontinuu pe posturile naționale de radio, întrerupte fiind de informații rutiere, meteorologice, dintre care nelipsite erau cotele apelor Dunării și ale afluenților săi – un moment fascinant, de altfel, cred că știam toate localitățile riverane pe dinafară – apoi mici momente de muzică populară și ușoară, mai rar câte un concert simfonic și, din când în când, seara, teatru radiofonic, care avea un farmec aparte, piesele fiind bune și foarte bine interpretate.

Televiziunea Națională avea doar două programe, și ele dominate de politică. În anii '70, acestea erau ceva mai variate, cu multe emisiuni de divertisment, reportaje de călătorie de prin colțuri îndepărtate ale lumii, documentare istorico-geografice, concursuri de muzică ușoară și populară, filme și seriale extraordinar de bune, englezești, americane, franțuzești și italiene. Mai târziu, în anii '80, din cauza măsurilor de austeritate, în timpul săptămânii, programul TV a fost redus la trei ore pe zi, de la ora 19 la 22, conținând exact „Telejurnalul” de seară, zece minute de desene animate pentru copii cu personajul nostru preferat, „Mihaela”, apoi un film vechi, tăiat, cenzurat și cu titlul schimbat, pe urmă „Telejurnalul” de noapte, și acesta tot cu informarea politică de rigoare. Programului i se spunea, sec: un rahat între două „Telejurnale”. La sfârșit de săptămână, acesta dura ceva mai multe ore și era

LIBRIS | We know books
mai variat. „Albumul duminical”, ciclul de reportaje „Drumuri europene”, al lui Aristide Buhoiu, documentarul de sâmbătă seara „Teleenciclopedia” și semințele prăjite de floarea soarelui ne umpleau weekendurile.

Evident, politicul se oglindea în toate aspectele vieții economico-sociale. Din fragedă pruncie, copiilor li se inocula mândria de a crește în sistemul comunist, prin cooptarea lor în diverse organizații, spre educarea lor moral-civică. Primul pas era intrarea în organizația „Șoimii Patriei”, încă din anii de grădiniță, implicită, deci nu te întreba nimeni dacă vrei. Eu nu am prins-o, căci s-a înființat mai târziu, dar sora mea, care e cu șase ani mai mică, a fost „Șoaimă”, mândră nevoie mare în costumașul ei cu bluziță portocalie și fustiță și pălărioară albastre, dintr-un material sintetic, foarte neplăcut de purtat, mai ales vara.

Odată intrați la școală, în clasa întâi ni se băga în cap că trebuie să ne străduim să învățăm bine și să ne comportăm cu demnitate, pentru a putea deveni pionieri în clasa a doua. Cravata roșie cu tricolor pe margine devenea astfel principalul nostru scop în viață, fiind totodată un mijloc de presiune și control, căci o primeau numai cei care meritau, iar dacă aveai o abatere, aceasta ți se confisca. Era, de fapt, o nenorocire dacă ți se lua cravata, una dintre cele mai mari rușini ale vieții de elev. Eu, fiind cumintică și bună la învățătură, am reușit s-o posed fără întreruperi în toți cei șapte ani, până la terminarea școlii generale, ba, mai mult, am fost aleasă și comandant de detașament – aceasta fiind denumirea revoluționară a banalei clase școlare – demnitate pentru care am primit un șnur galben,

din mătase împletită cu doi ciucuri la capăt, șnur care atârna de pe umăr pe piept, ca la uniforme de ofițeri.

Cinstea și mândria de a fi pionier ne erau sugerate și stimulate prin zecile de poezii și cântece patriotice cu care eram pur și simplu îndoctrinați zilnic, în școli și în mediile de propagandă audiovizuală, deci la radio și televiziune. Unul dintre cele mai sugestive era „Am cravata mea”:

„Am cravata mea, sînt pionier!
 Și mă mîndresc cu ea, sînt pionier!
 Flutură în vînt, zălog de legămînt,
 Întîiul meu cuvînt, de pionier!”

Era, desigur, un prilej de mândrie și implica o mare responsabilitate, chiar dacă am uitat complet care ar fi putut fi aceea... Îmi amintesc mai degrabă de obligația de a ieși în față la raport, de câteva ori pe an, când, cu anumite ocazii festive ca începutul și sfârșitul anului școlar, ne adunam, toate clasele, în curtea școlii, „la careu”. Comandanții de detașament stăteau în fruntea colegilor de clasă, aliniați ca la armată și apoi îi salutau, tot ca acolo, pe comandantul de unitate și adjuncții acestuia și raportau că toată clasa e prezentă și gata de participare la marele eveniment. Privind în urmă, mi se pare un lucru atât de lipsit de sens, merit doar să ne obișnuim cu disciplina și ierarhia. Bine, totul avea un caracter solemn, pompos. Unii dintre noi o făceau cu entuziasm, li se citea pe chip, dar eu o făceam doar pentru că așa trebuia și de-abia așteptam să se termine. Apoi, în liceu, eram trecuți automat în UTC, nu-mi amintesc să mă fi întrebat cineva dacă îmi doresc sau dacă mă